

BE-A0515_111738_110399_DUT

Toegang op het archief van de controle
Hasselt 3 van de administratie van het
kadaster. Overdracht 2010

Het Rijksarchief in België
Archives de l'État en Belgique
Das Staatsarchiv in Belgien
State Archives in Belgium

This finding aid is written in Dutch.

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF:	5
Raadpleging en gebruik.....	6
Voorwaarden voor de raadpleging.....	6
Voorwaarden voor de reproductie.....	6
Aanwijzingen voor het gebruik.....	7
Zoeken aan de hand van het perceelnummer.....	7
Zoeken aan de hand van de naam van een (voormalige) eigenaar.....	7
Geschiedenis van archiefvormer en archief.....	9
Archiefvormer.....	9
Naam.....	9
Geschiedenis.....	9
Definitie "kadaster".....	9
796-1843: voorgeschiedenis.....	9
844-heden: ontstaan en ontwikkeling.....	13
Bevoegdheden en activiteiten.....	13
Organisatie.....	15
Archief.....	17
Geschiedenis.....	17
Verwerving.....	17
Inhoud en structuur.....	19
Inhoud.....	19
Selecties en vernietigingen.....	19
Toekomstige aangroei/aanvullingen.....	20
Ordering.....	20
BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN	21
I. Halen	21
A. Halen (Halen 1).....	21
1 - 7 Kadastrale leggers en tafels op de kadastrale leggers (12 en 13, 212 en 213), artikelnummers 1-2012.....	21
8 - 13 Kadastrale leggers (212 A, B, C), artikelnummers 122-3895.....	21
14 - 18 Kadastrale leggers (212 PM-N), artikelnummers 122-4114.....	22
20 - 22 "Gemechaniseerde bijgevoegde aanwijzende tabel" (209 L). 1972-1978.....	22
B. Loksbergen (Halen 2).....	22
23 - 24 Kadastrale leggers en tafels op de kadastrale leggers (12 en 13, 212 en 213), artikelnummers 291-661.....	22
25 - 27 Kadastrale leggers (212 A, B, C), artikelnummers 6-1464.....	23
28 - 29 Kadastrale leggers (212 PM-N), artikelnummers 11-1566.....	23
31 - 32 "Gemechaniseerde bijgevoegde aanwijzende tabel" (209 L). 1972-1978.....	23
C. Zelem (Halen 3).....	23
33 - 37 Kadastrale leggers en tafels op de kadastrale leggers (12 en 13, 212 en 213), artikelnummers 1-835.....	23
38 - 41 Kadastrale leggers (212 PM-N), artikelnummers 58-2108.....	24
45 - 46 "Gemechaniseerde bijgevoegde aanwijzende tabel" (209 L). 1970-1978.....	24
II. Herk-de-stad	25
A. Berbroek (Herk-de-Stad 4).....	25

48 - 50 Kadastrale leggers (212 PM-N), artikelnummers 5-963.....	25
51 - 52 "Gemechaniseerde bijgevoegde aanwijzende tabel" (209 L). 1972-1978.....	25
B. Donk (Herk-de-Stad 2).....	25
53 - 54 Kadastrale leggers (212 A, B, C), artikelnummers 7-1154.....	25
55 - 58 Kadastrale leggers (212 PM-N), artikelnummers 32-1314.....	25
59 - 60 "Gemechaniseerde bijgevoegde aanwijzende tabel" (209 L). 1971-1978.....	26
C. Herk-de-Stad (Herk-de-Stad 1).....	26
61 - 68 Kadastrale leggers en tafels op de kadastrale leggers (12 en 13, 212 en 213), artikelnummers 1-2120.....	26
69 - 76 Kadastrale leggers (212 A, B, C), artikelnummers 7-4418.....	27
77 - 82 Kadastrale leggers (212 PM-N), Artikelnummers 121-4821.....	27
85 - 87 "Gemechaniseerde bijgevoegde aanwijzende tabel" (209 L). 1972-1978.....	28
D. Scholen (Herk-de-Stad 3).....	28
88 - 92 Kadastrale leggers en tafels op de kadastrale leggers (12 en 13, 212 en 213), artikelnummers 1-1242.....	28
93 - 96 Kadastrale leggers (212 A, B, C), artikelnummers 1-2325.....	28
97 - 100 Kadastrale leggers (212 PM-N), artikelnummers 7-2591.....	29
102 - 104 "Gemechaniseerde bijgevoegde aanwijzende tabel" (209 L). 1970-1978.....	29
III. Lummen.....	30
A. Linkhout (Lummen 3).....	30
105 - 109 Kadastrale leggers en tafels op de kadastrale leggers (12 en 13, 212 en 213), artikelnummers 1-840.....	30
110 - 112 Kadastrale leggers (212 A, B, C), artikelnummers 1-1587.....	30
113 - 115 Kadastrale leggers (212 PM-N), artikelnummers 26-1756.....	30
117 - 118 "Gemechaniseerde bijgevoegde aanwijzende tabel" (209 L). 1972-1976, 1978.....	31
B. Lummen (Lummen 1).....	31
119 - 130 Kadastrale leggers en tafels op de kadastrale leggers (12 en 13, 212 en 213), artikelnummers 1-2946.....	31
131 - 141 Kadastrale leggers (212 A, B, C), artikelnummers 2-6253.....	32
142 - 146 Kadastrale leggers (212 PM-N), artikelnummers 56-6613.....	32
149 - 152 "Gemechaniseerde bijgevoegde aanwijzende tabel" (209 L). 1972-1978.....	33
C. Lummen (Lummen 2).....	33
153 - 156 Kadastrale leggers (212 PM-N), artikelnummers 55-6618.....	33
157 - 159 "Gemechaniseerde bijgevoegde aanwijzende tabel" (209 L). 1972-1978.....	34
D. Meldert (Lummen 4).....	34
160 - 164 Kadastrale leggers en tafels op de kadastrale leggers (12 en 13, 212 en 213), artikelnummers 1-889.....	34
165 - 167 Kadastrale leggers (212 A, B, C), artikelnummers 16-1722.....	34
168 - 170 Kadastrale leggers (212 PM-N), artikelnummers 16-1898.....	34
172 - 174 "Gemechaniseerde bijgevoegde aanwijzende tabel" (209 L). 1971-1978.....	35

Beschrijving van het archief:

Naam archiefblok:

Kadaster controlekantoor Hasselt 3. Overdracht 2010

Periode:

1970/1978

Archiefbloknummer:

BE-A0515.2368

Omvang:

- Laatste bestanddeelnummer: 175.00
- Omvang geïndexariseerd: 10.00 m

Archiefbewaarplaats:

Rijksarchief te Hasselt

Raadpleging en gebruik

VOORWAARDEN VOOR DE RAADPLEGING

Sinds de publicatie van het KB van 16 september 2011 ¹- een uitvoeringsbesluit van de archiefwet van 24 juni 1955, onder meer aangepast op 6 mei 2009 - zijn volgende raadplegingvoorwaarden van kracht:

1. Archief ouder dan 100 jaar is openbaar.
2. Voor het archief tussen 30 jaar en 100 jaar maakt het Rijksarchief onderscheid tussen twee soorten documenten: documenten met informatie over de persoonlijke levenssfeer enerzijds, en niet-privacygevoelige documenten zonder persoonsinformatie anderzijds.
  - a) Niet-privacygevoelige documenten zoals kadastrale perceelplannen, verzamelplannen en perequatiedocumenten zijn openbaar.
  - b) Privacygevoelige documenten zoals kadastrale leggers en aanwijzende tafels - de zogenaamde kadastrale basisdocumenten - zijn niet openbaar. Mits de schriftelijke toestemming van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie kunnen de documenten in de leeszaal van het Rijksarchief ingekeken worden. Deze toestemming kan elektronisch aangevraagd worden door een e-mail te versturen naar het centraal aanspreekpunt via datadelivery.ivu-cei.patdoc@minfin.fed.be. Nadien anonimiseert de onderzoeker de privacygevoelige gegevens bij de verwerking ervan.

3. Archief jonger dan 30 jaar is niet openbaar.
Daarnaast zijn er bijzondere opzoekingen. Dit is het onderzoek naar de veranderingen - zoals aankopen en verkopen - van onroerende goederen ouder dan 100 jaar (te allen tijde openbaar), zonder dat de vorser verdere aanknopingspunten dan een kadastraal perceelnummer heeft of het onroerend goed in kwestie kent. In deze situatie is de onderzoeker dikwijls genooddaakt via de huidige of zeer recente kadastrale basisdocumentatie (archief jonger dan 100 jaar) te weten te komen welke veranderingen zich voordeden. Pas met die informatie kan de onderzoeker verder aan de slag in de andere patrimoniale archieven zoals registratiekantoor en hypotheekbewaring. In deze gevallen doen de leeszaalmedewerkers van het Rijksarchief zelf de opzoeking, om op die manier de periode jonger dan 100 jaar te overbruggen. De relevante gegevens worden meegedeeld aan de onderzoeker. Daarna kan de onderzoeker de documenten ouder dan 100 jaar zelf inkijken.

VOORWAARDEN VOOR DE REPRODUCTIE

Voor de reproductie van archiefstukken gelden de voorwaarden en tarieven van toepassing in het Rijksarchief: het MB van 23 maart 2009 tot vaststelling van

---

1 BS, KB van 16 september 2011 tot vaststelling van de toegangsvoorwaarden voor het publiek tot sommige lokalen van het Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën en van de wijze van beschikbaarstelling, raadpleging en reproductie van de aldaar bewaarde archiefstukken, 30 september 2011, p. 61447-61449.

de tarieven voor prestaties geleverd door het Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën (BS, 2 juni 2009).

AANWIJZINGEN VOOR HET GEBRUIK

De meeste onderzoekers gebruiken de kadastrale basisdocumenten voornamelijk om informatie over individuele eigendommen of eigenaars in te winnen. Naargelang van zijn voorkennis kan de vorser het archief van het controlekantoor van Hasselt III via twee invalshoeken doorzoeken:

1. Hij kan de grond of het gebouw op de kadasterkaart lokaliseren of hij kent het perceelnummer ²van de grond of het gebouw in kwestie.
2. Hij kent een (voormalige) eigenaar.

ZOEKEN AAN DE HAND VAN HET PERCEELNUMMER

Wie zonder voorkennis de eigendomsgeschiedenis van een gebouw of perceel wil te weten komen, moet ten minste de locatie van het vastgoed kunnen aanduiden op een huidige of historische kaart om aan de hand van het huidige of historische perceelnummer verdere opzoekingen te doen. ³Eventueel vindt de vorser de indeling van de secties via het gemeentelijk verzamelplan, dat de Hasseltse directie bewaart. Op het kadastrale perceelplan - per sectie; eventueel op meerdere kaartbladen - kan hij vervolgens het perceelnummer terugvinden. Het is in de meeste gevallen aangewezen om de huidige of de meest recente kaart te raadplegen. Nu kan de onderzoeker de ligging en vorm op kaart bekijken, en zelfs al een historische evolutie van de bebouwing en parcellering volgen. Met het huidige of oorspronkelijke perceelnummer kan hij verder aan de slag.

Alle perceelnummers zijn immers doorlopend opgesteld in de aanwijzende tafel (oorspronkelijk en bijgevoegd). Het is aangeraden om met de verwijzing in de oorspronkelijke aanwijzende tafel meteen ook de bijgevoegde aanwijzende tafel(s) bij de hand te nemen. Aan de hand van de aanwijzende tafels kent de onderzoeker de oorspronkelijke eigenaar anno 1844, het soort goed (boomgaard, huis, schuur, school, tuin), de belastingwaarde en de wijzigingen aan het perceel en/of eigenaarwissels. De onderzoeker kan nu verder zoeken via de kadastrale legger(s).

ZOEKEN AAN DE HAND VAN DE NAAM VAN EEN (VOORMALIGE) EIGENAAR

De naam in de alfabetische tafel verwijst naar het artikelnummer in de

-
- 2 Iedere sectie krijgt een letter. Sectie "J" bestaat niet, om verwarring met de letter "I" te vermijden. Per kadastrale sectie worden de percelen genummerd. Op deze manier draagt elk perceel per gemeente een uniek nummer. Bij de splitsing van een perceel krijgen de nieuwe percelen een subletter (vb. sectie A nummer 743 d). In principe werd tot op heden nooit een kadastrale henummering doorgevoerd.
  - 3 Deze onderzoeksmethode wordt een regressieve trajectanalyse genoemd. Het vergt enige moeite om inzicht te krijgen in de werking van de kadasterdocumenten en de onderlinge verbondenheid, maar nadien is het opzoeken uniform, overzichtelijk en vrij eenvoudig.

kadastrale legger. De kadastrale legger stelt de onderzoeker in staat om alle perceelnummers van één persoon te kennen. ⁴Met wat puzzelwerk kan hij de verschillende transacties afleiden (uit de in de aanwijzende tafels vermelde veranderingen van het vastgoed). Hij weet tevens in welk jaar deze gebeurden, en wie de oude en nieuwe eigenaars waren. Werd bij een transactie een perceel gesplitst of aangepast, dan kunnen de mutatiedossiers meer documentatie verschaffen.

Merk overigens op dat het kadaster enkel het vastgoed binnen de gemeentegrenzen weergeeft. Om het volledig onroerend vermogen per eigenaar in België te reconstrueren, moet de onderzoeker in principe alle kadastrale leggers voor België raadplegen.

---

4 Hoewel het register tot 1844 teruggaat in de tijd, leent het zich minder om een welbepaald onroerend goed per eigenaar te doorzoeken. Hier wordt best gekozen voor de bijgevoegde aanwijzende tafel.

Geschiedenis van archiefvormer en archief

ARCHIEFVORMER

NAAM

Federale Overheidsdienst Financiën. Algemene Administratie van de Patrimonium-documentatie. Gewestelijke directie van mutaties en schattingen Limburg. Kadastercontrole van Hasselt III.

GESCHIEDENIS

DEFINITIE "KADASTER"

De term kadaster duidt op het geheel van de documenten die worden aangemaakt om de onroerende goederen in kaart te brengen, te bepalen wie de eigenaar ervan is en de waarde met het oog op de belasting van de goederen te schatten. Het is tezelfdertijd de benaming van de dienst binnen de belastingadministratie die deze taken vervult. Met andere woorden: de diensten van het kadaster zorgen voor het opstellen en het bijhouden van een kadaster, aan de hand waarvan de belastingheffende overheid steeds kan te weten komen welk bebouwd of onbebouwd perceel tot wiens persoonlijk bezit behoort. Op basis hiervan kan de fiscus een grondbelasting of onroerende voorheffing instellen.

796-1843: VOORGESCHIEDENIS

De inrichting van de lokale controlekantoren kent een lange en moeizame voorgeschiedenis die op het eind van de achttiende eeuw en het begin van de negentiende eeuw aanvangt.⁵Tijdens de eerste jaren van het Franse bewind maakten de Limburgse gebieden een bezettingspolitiek mee. De revolutionairen toonden er twee gezichten. Enerzijds waren alle Franse "citoyens" - onder wie de inwoners van het departement van de Nedermaas-gelijk voor de belastingwet. De grieven over de ongelijkheid en de willekeur van het Franse ancien régime-belastingstelsel waren immers bij de voornaamste oorzaken voor het uitbreken van de revolutie. Anderzijds werden de negen Belgische departementen als wingewesten beschouwd: vanaf de eerste dag van het nieuwe republikeinse jaar, op 22 september 1796 (1 vendémiaire an V), werden de Franse grondbelastingen in de Belgische gewesten geheven. De inning van deze belastingen bleek belangrijker dan het

---

5 VERHELST J., De documenten uit de ontstaansperiode van het moderne kadaster en van de grondbelasting (1790-1835) (Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Miscellanea Archivistica 31), Brussel, 1982, p. 42 en DE REU P., De Geschiedenis van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie (1796-2006). Organisatie, bevoegdheden, ambtsgebieden, archiefvorming (Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Miscellanea Archivistica. Studia 198), Brussel, 2011, p. 202.

feitelijke kadastreren van de verschillende gronden.

De Nationale Vergadering besliste bij wet van 23 november 1790 dat de grondbelasting vastgesteld zou worden op basis van geschreven bronnen: aanwijzende tafels, staten van elke sectie en leggers, zonder bijhorende plannen.⁶ Deze wet was na de aanhechting van onze gewesten bij de Frans Republiek ook van kracht in het departement van de Nedermaas. De lokale municipaliteitsbesturen namen de taak voor de opmaak van geschreven belasting-documenten op zich en werden hierin geruggensteund door het coördinerende departements-bestuur.⁷ De burgervader van het lokale bestuur kon vijf commissarissen benoemen, die de landmeters bijstonden. Er werden echter amper plaatselijke landmeters of schatters op pad gestuurd.

Waarschijnlijk deden de lokale besturen wel een beroep op de bestaande zeventiende-eeuwse en achttiende-eeuwse kadastrale bronnen.⁸ Het is daarom niet verwonderlijk dat er een grote kloof groeide tussen het republikeinse ideaal om komaf te maken met de oneerlijke ancien régime-belastingheffing en de Franse belastingheffing in de praktijk.

Van bij aanvang beseften de beleidsmakers dat er zonder degelijke kadastrale fundamenteen geen sprake kon zijn van de beoogde gelijkheid onder de belastingplichtigen. Maar de weinig rooskleurige openbare financiën en de buitenlandse oorlogsdreiging verhinderden het immense landmetings- en schattingswerk aan te vatten en een netwerk van landmeterkantoren uit te bouwen. Onder het consulaat van Napoleon werd op 3 november 1802 (12 brumaire an XI) een eerste poging ondernomen om de belastingen te heffen aan de hand van een kadaster, dat gebaseerd was op actuele kaarten.⁹ Het project kreeg de naam "*cadastre général par masse de culture*" in het Nederlands benoemd als het kadaster met teeltblokken of het kadaster volgens teeltpan. Het was een weliswaar plumpe en weinig ambitieuze kadastrering, maar de uitvoerende overheid meende dat het erg snel kon worden uitgevoerd.

¹⁰De voorbereiding van dit kadaster volgens teeltblok bestond uit twee voorname taken: het opmeten en opmaken van plannen enerzijds en het

---

6 BLOCH M., Les plans parcellaires en France, de la Révolution à l'Empire: les premières tentatives de cadastre fiscal, in *Annales d'histoire économique et sociale*, Parijs, 1929, p. 392-395.

7 De grondbelasting was een zogenaamde repartitiebelasting op vier niveaus. De centrale administratie eiste vanuit Parijs een vooraf bepaalde som op, die de grondbelasting diende op te brengen. Dit bedrag werd - onder meer op basis van de bevolkingsaantallen - verdeeld over de verschillende departementen. Daarna maakte het departementsbestuur een zo rechtvaardig mogelijke verdeling over de administratieve arrondissementen en ten slotte berichtte de onderprefect aan de municipaliteiten hoeveel geld zij moesten ophalen. De lokale besturen dienden zelf uit te zoeken hoe de geldsom over de verschillende eigenaars van onroerende goederen werd "omgeslagen".

8 DUVOSQUEL J.-M., Cadastres de paroisses en Belgique et dans la France du Nord, in BRUNEL G., GUYOTJEANNIN O. & MORICEAU J.-M. (red.), *Terriers et plans-terriers du XIIIe au XVIIIe siècle. Actes du colloque de Paris (23-25 septembre 1998)*, Parijs, 2002, p. 110-111.

9 PRENEEL M., Op de grens van het archiefperceel. De bewogen geschiedenis van het archief van het Belgische kadaster, in VAN DER EYCKEN M. en HOUTMAN E. (red.), *Liber Amicorum Coppens Herman. Deel I (Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Studia 115)*, Brussel, 2007, p. 292.

10 OCKELEY J., Inventaris van de verzameling kaarten berustend op de Directie van het Kadaster van Brabant. I. Het Kadaster met teeltblokken (*Cadastre par masse de culture*) (Algemeen Rijksarchief. Toegangen in beperkte oplage Algemeen Rijksarchief 581), Brussel, 2005, p. 10.

evalueren van een kadastraal inkomen dat voor iedere gemeente bepaald werd anderzijds. Aaneengesloten stukken land met hetzelfde type grondgebruik of teelten - zoals tuinen, bossen, vijvers, heide, akkerland, weiland - werden als één geheel aanzien, wat het opmeten en inventariseren van de gronden uiteraard enorm versnelde. Alle plannen werden op schaal 1 op 5.000 opgemeten en kregen een oriëntatie naar het noorden. Vervolgens berekende een schatter op basis van de kaarten de netto-opbrengst per soort van grondgebruik. Op die manier kon het lokale bestuur de inwoners aan de hand van hun soort eigendom individueel gaan taxeren.¹¹ Deze hele kadastrering bleef een lokale aangelegenheid, waarin het ministerie van Financiën amper ondersteuning gaf. Het departement van de Nedermaas fungeerde als tussenbestuur, maar het was bepaald niet de beste leerling van de klas.¹² Het kadaster met teeltblokken leidde tot een rechtvaardiger verdeling van de grondbelastingen onder de gemeenten, maar de accurate registratie van het individuele onroerende bezit - met informatie over de soort en de waarde van de afzonderlijke gronden en gebouwen - bleef vooralsnog uit.

Napoleons gerenommeerde minister van Financiën Gaudin gooide het daarom over een andere boeg. Nu er relatieve vrede heerste in Europa, kregen de kadasterwerken een hernieuwde aandacht. Hoewel de beleidsvoerders nog steeds genoodzaakt waren de grond-belasting volgens een klassiek repartitiestelsel te heffen, konden ze het kadaster wel een nieuwe invulling geven. Een goed functionerend kadaster is niet alleen een essentieel belastinginstrument, maar het heeft daarenboven een grote administratieve en statistische waarde. De financiënwet van 15 september 1807 had een "*cadastre par épreuve*" voor ogen, waarbij alle afzonderlijke percelen in kaart werden gebracht: dit is het kadaster dat we de dag van vandaag kennen. De centrale staat onttrok de verantwoordelijkheid aan de gemeente-besturen door zelf de kadasterwerken te leiden en openbare landmeters te benoemen die actief waren op lokaal niveau. De uitvoering van de kadastertaken werd opgevolgd door de Maastrichtse directeur van Directe Belastingen en werd gecoördineerd door het bestuur van het departement van de Nedermaas. De landmeters in de Limburgse gemeenten werden voornamelijk uit de Franse grensstreek gerekruteerd, in tegenstelling tot de aanwerving van plaatselijke landmeters in de voorgaande jaren. Zij maten de percelen op en brachten deze op kaart en inventaris, vanaf het verschijnen van de uitvoeringsdecreten van 27 januari 1808 en 20 april 1808. Van dan af besliste het Nedermaasdepartement jaarlijks tot het volledig perceelsgewijs kadastreren van enkele gemeenten.

Slechts opgehouden door de Europese oorlogsprikelen in 1814, beval koning Willem meteen de voortzetting van de kadasterwerken in de Zuidelijke

---

11 COPPENS H., Oud en nieuw kadaster, in Spiegel Historiaal, 1968, jaargang 3, nr 11, p. 602: Niet alle municipaliteiten werden op die manier gekadastrerd. Het kadaster met teeltblokken was een "inductief kadaster": in elk departement werden enkele representatief geachte gemeenten gekadastrerd, waarna de resultaten en dus belastingtarieven werden toegepast in vergelijkbare gemeenten. Een beknopte geschiedenis over de moeizame organisatie en uitvoering van het kadaster met teeltblokken is te lezen in: DE BROUCKERE C. en TIELEMANS F., Répertoire de l'administration et du droit administratif de la Belgique. Dl. IV, Brussel, 1838, p. 16-18.

12 Brief van 14 juli 1804 (25 messidor an XII) van de minister van Financiën aan de prefecten van de departementen.

Nederlanden. ¹³De kadastrering van de provincie Limburg (in omvang veel groter dan het huidige Limburg ¹⁴) verliep voorspoedig. Op het einde van de Nederlandse periode waren de meeste opmetingen en schattingen voltooid en was de administratie klaar om de laatste onevenwichtige waardeschattingen op provinciaal niveau weg te werken. Administratieve problemen ten gevolge van de Belgische onafhankelijkheid strooiden echter roet in het eten. Vanaf dan kende de Limburgse kadasterwerking - wier voorgeschiedenis tot op dat moment erg gelijklopend met de andere Belgische provincies was - een atypisch verloop, dat slechts kan vergeleken worden met de Luxemburgse kadastergeschiedenis. Als de Franse periode (ca. 1795-1814) het tijdperk was van een moeizame opbouw van de kadasteradministratie en het bepalen van de gemeentegrenzen, en de Nederlandse periode (1815-1830) het tijdvak genoemd wordt van de bestending en versnelde uitvoering van de kadasterwerken, dan moet het begin van de Belgische periode (1830-1845) als de tijd beschouwd worden die gedomineerd werd door de grensperikelen met Nederland.

Na de onafhankelijkheid werden de kadasterwerken in België gestaakt en een tijd lang werd geen initiatief genomen. De Nederlandse legers namen prompt de Limburgse kadastrale leggers mee. ¹⁵Nederland en België leefden nog jarenlang op voet van oorlog en de discussie over de bestaansreden en het grondgebied van België bleef de Europese agenda bepalen. Het door de Europese mogendheden neutraal verklaarde België was de facto in het bezit van de regio Maastricht en enkele Duitstalige Limburgse gebieden. Vanaf 1838 verzachtte het klimaat: koning Willem zag in dat België in de Europese context zou blijven bestaan - ondertussen kostte de oorlogsdreiging handenvol geld voor het Nederlandse staande leger - en bij de aanvaarding van de gemaakte afspraken kon hij toch wel wat uit de brand slepen. ¹⁶Koning Willem I bond in en de vrede tussen België en Nederland werd formeel beklonken tijdens het Verdrag van Londen in 1839. Het eindverdrag werd daarna praktisch uitgewerkt en hier en daar lieten de partijen verbeteringen aanbrengen, die tot het traktaat van 5 november 1842 en de Nederlands-Belgische conventie van 8 augustus 1843 leidden. Met de Europese vrede was eindelijk ook de Limburgse boedelscheiding bezegeld. Toen de territoriale oplossing in 1838 nog in de maak was, hadden de Belgische kadasterambtenaren het opmetings- en schattingswerk al hervat. ¹⁷Deze werkzaamheden werden in 1843 en 1844 voltooid: alle Limburgse gronden en gebouwen waren opgemeten, in kaart gebracht, geïnventariseerd en naar kadastrale waarde geschat.

---

13 VELDHORST A., "Voor het kadaster getekend: Gericke". van klerk in Kleef tot genobilliteerd gouverneur van Nederlands-Limburg, in Publications de la Société Historique et Archéologique dans le Limbourg, 1995, nr. 131, p. 159-198.

14 DE VRANKRIJKER A., De grenzen van Nederland. Overzicht van wording en politieke tendenzen, Amsterdam, 1946, p. 191-194.

15 CHALLE J.-P., Het oorspronkelijk kadaster en zijn gebruik, in Driemaandelijks tijdschrift van het Gemeentekrediet van België, 1973, jaargang 27, nr. 105, p. 155.

16 ROEGIERS J. & VAN SAS N., Revolutie in Noord en Zuid (1780-1830), en BLOM J. en LAMBERTS E. (red.), Geschiedenis van de Nederlanden, Rijswijk, 1994, p. 251.

17 Zie ook: MULLER E., De invoering van het kadaster in Limburg, in Geodesia, 1979, nr. 21, p. 253-257.

844-HEDEN: ONTSTAAN EN ONTWIKKELING

Nu was het zaak om alle veranderingen van de kadastrale toestand nauwkeurig op te volgen en de kadastrale bescheiden daar aan te passen. Een bestendige en volwaardige kadasteradministratie moest deze continuïteit garanderen. Het Limburgse kadaster was vanaf 1 april 1845 officieel werkzaam. De wetgever maakte meteen een concreet onderscheid tussen de *sedentaire diensten* de *actieve dienst*. De *sedentaire dienst* bestaat letterlijk uit de "kadasterbewaring" of het bijhouden van de kadastrale gegevens, op basis waarvan de onroerende voorheffing bepaald wordt. Het zijn de gewestelijke directies die de dienst van de kadasterbewaring uitmaken: één per provincie. De gewestelijke directie van Limburg bevindt zich vanouds in Hasselt. Een bijzondere taak van de Hasseltse directie vormt het afleveren van uittreksels uit kadastrale plannen en leggers.¹⁸ Daarnaast is er de *actieve dienst*, waar de feitelijke actualisatie van de kadastrale gegevens op lokaal niveau gebeurt. Hiervoor steunde het kadaster op een uitgebreid netwerk van plaatselijke landmeterkantoren.¹⁹ Sinds 1844 is er op het laagste echelon een landmeter werkzaam, ook in het kadasterkantoor van Hasselt, dat pas in 1845 officieel werd opgericht. Hij werkt er samen met andere kadaster-ambtenaren om de kadastrale basisdocumenten in overeenstemming te brengen met de onroerende realiteit. De geactualiseerde gegevens worden naar de gewestelijke directie verstuurd, en nadien worden de belastingambtenaren die instaan voor de heffing en inning van de jaarlijkse grondbelastingen geïnformeerd. De landmeters gaan zelf ook op pad om veranderingen van onroerende goederen te velde te controleren. Tegenwoordig is het kadaster een dienst binnen de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie, een pijler van de Federale Overheidsdienst Financiën.²⁰ Het kadasterkantoor van Hasselt III onderging weliswaar enkele organisatorische aanpassingen, maar de activiteiten en bevoegdheden bleven altijd dezelfde. In principe zijn de werkprocessen in de lokale kadaster- en controlekantoren weinig veranderd, abstractie gemaakt van het gebruik van de computer en de introductie van een digitaal informatie-systeem.

BEVOEGDHEDEN EN ACTIVITEITEN

In 1844 bestond er eindelijk een inventaris van alle Limburgse onroerende goederen, met alle relevante informatie over de goederen en de respectieve eigenaars. 1844 geldt daarom als het startjaar voor de kadastrale informatie. Vanaf dat moment dienden de Limburgse kadasterambtenaren alle veranderingen van de opgeschreven onroerende goederen - zoals verkopen, wijzigingen van de perceelgrootte, verandering van bestemming van de grond, afbraak of opbouw van een gebouw - nauwgezet bij te houden. Het

---

18 In de begrotingswet van 20 december 1867 was gestipuleerd dat de betaling daarvan aan de schatkist zou toekomen. De tarieven zijn vastgelegd bij KB van 21 december 1867.

19 DE REU P., *De Geschiedenis*, p. 119-120.

20 PRENEEL M. en VERHELST J., FOD Financiën in VAN DEN EECKHOUT P. en VANTHEMSCHE G. (red.), *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België 19de-20ste eeuw*, 2de uitg., Brussel, 2009, p. 407-421.

actualiseren van alle veranderingen gebeurt tot op vandaag, zodat de fiscus en de onderzoeker kunnen te weten komen wat een bepaalde persoon aan gebouwen en gronden bezat, op elk gegeven moment. Daarom opperde de jonge Belgische overheid dat de tijd rijp was om het toenmalige Reglement van Bewaring aan te passen (zie het KB van 22 maart 1843). Dit reglement was een soort van handleiding met regels over de te verrichten taken. Het was daarenboven een handzame richtlijn die de onderlinge coördinatie en de afzonderlijke taken van de landmeters, controleurs, inspecteurs en de provinciale directeur voorschreef. Het werd gewijzigd op 22 maart 1845²¹, was van kracht vanaf 1 april 1845 en werd verder aangevuld door het MB van 18 november 1853.

De facto verving het Reglement van Bewaring de "Franse" werkmethode voor het opmaken van het kadaster - die sinds 1811 was vastgelegd in de befaamde *Recueil méthodique des lois, décrets, instructions et décisions sur le cadastre, approuvé par le Ministre des Finances*- en vulde meteen de regelgeving over de feitelijke bewaring aan.²²Een eerste Reglement van Bewaring werd reeds uitgevaardigd op 10 februari 1835 en was slechts van kracht in de al gekadastreerde provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Antwerpen, Brabant, Henegouwen, Namen en Luik. De versie van 26 juli 1877 is de laatst gekende versie²³, en de inhoud werd naderhand herhaaldelijk gewijzigd door wetten of ministeriële omzendbrieven. In 1938 bracht men een gecoördineerde versie uit, die vlug verouderde. Vanaf 1965 gebruikt het kadaster de 'Algemene Instructies M', die gebaseerd zijn op het reglement van 1877, maar telkens worden aangepast aan de actuele werkmethodes.

De bevoegdheden van het controlekantoor van Hasselt III zijn sinds de oprichting ervan amper gewijzigd. De landmeters in het kantoor doen hun controle van de kadastrale veranderingen ter plaatse, en gebruiken hiervoor voornamelijk gegevens uit het naburige registratiekantoor.²⁴Want zowel het Reglement van Bewaring uit 1845 als de meest recente Algemene Instructies M stellen: "geen mutatie zal zich in het kadaster voordoen, indien ze niet door authentieke stukken werd geconstateerd. Naast de verklaringen omtrent de onroerende wijzigingen die door de lokale besturen werden gegeven, zijn het de geregistreerde akten uit de ontvangkantoren van registratie & domeinen die als basis voor de mutaties van het kadaster dienen." Verder verzorgen de landmeters het contact met de belastingplichtige en de informatie-uitwisseling met de belastingambtenaren.²⁵De kadastercontrole van Hasselt III staat ook in voor het samenstellen en actualiseren van een gedetailleerd overzicht van

---

21 BS, 31 maart 1845, Règlement pour la conservation du Cadastre du Royaume de Belgique, p. 745.

22 ZOETE, A., De documenten in omloop bij het Belgisch Kadaster (1835-1975) (Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Miscellanea Archivistica 21), Brussel, , 1979, p. VI-VII.

23 BS, 18 augustus 1877.

24 MARSTBOOM L., BOURLON R. en JACOBS A., Le cadastre et l'impôt foncier, Brussel, 1956, p. 59 en volgende.

25 VERHELST J., De controle van het Kadaster en haar plaats in het geheel van de administratie der direkte belastingen, in DE SCHEPPER, H. (red.), Bronnen voor de geschiedenis van de instellingen in België. Handelingen van het colloquium te Brussel. 15-18.IV.1975 (Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Studia 28), Brussel, 1977, p. 379-381.

bebouwde en onbebouwde eigendommen.

De controleur van de *actieve dienst* was belast met het toezicht op het werk van de landmeters. Hij controleerde de opmetingschetsen, de stukken bewaard door het gemeentebestuur, de zorg waarmee de kaarten en formulieren werden ingevuld, de regelmaat waarmee de mutaties werden opgenomen en de mate waarin de voorschriften van het reglement van bewaring werden nageleefd.²⁶ De opmetingen gebeurden door de landmeters in dienst van het kadaster. Zij voerden per jaar minstens twee *omreiswerken* uit; vooraf brachten ze de burgemeesters en de eigenaars van de te schatten percelen op de hoogte van hun komst.

De jaarlijkse *omreiswerken* (controles ter plekke) om de wijzigingen inzake eigenaar, structuur en kadastraal inkomen van de percelen bij te houden, volstonden niet. Het kadaster hinkte voortdurend achter op de onroerende realiteit. Vooral de kloof tussen het berekende kadastrale inkomen en de werkelijke waarde van de onroerende goederen groeide. In 1861-1865 en in 1896-1898 organiseerde het kadaster daarom algemene *perequaties* om het kadastraal inkomen opnieuw af te stemmen op de werkelijke waarde van het onroerend goed. De belastingwet van 29 oktober 1919 voerde een nieuw systeem in voor de berekening van het kadastraal inkomen, maar door de continue schommelingen in de waarde van vastgoed bleek ook dat ontoereikend. Uiteindelijk besliste de wet van 13 juli 1930 tot tienjaarlijkse kadastrale herzieningen, aangevuld met plaatselijke herzieningen waar nodig. De laatste herziening dateert van 1980, met de kadastrale situatie van 1975 als basis.²⁷ Sinds het aanslagjaar 1991 worden de waarden van 1975 met een indexcijfer vermenigvuldigd.

ORGANISATIE

Gedurende de periode 1796-1843 bleef de lokale kadastrale organisatie ongewijzigd. De opmetingen van de landmeter-schatters werden door een controleur gecontroleerd. Een ingenieur-verificateur stond in voor het toezicht en de organisatie van de kadastrale opmetingen. Deze ingenieur-verificateur stond zelf onder het gezag en controle van de inspecteur-generaal (kadastraal toezicht), de inspecteur en de directeur van de directe belastingen (fiscaal toezicht) en de prefect van het departement (administratief toezicht).²⁸ De plaatselijke verantwoordelijkheid van de kantonmunicipaliteit of de gemeente werd sinds 1808 ingeperkt: kadastrale landmeters vervingen de voormalige lokale landmeters en er kwamen geen commissarissen meer te pas aan het schatwerk.

Na de onafhankelijkheid voegde de overheid de nog prille kadasterorganisatie toe aan de inrichting van de directe belastingen - waartoe ook de grondbelasting behoorde. Toen het Limburgse grondgebied helemaal in (kadaster)kaart was gebracht, stelde het kadastrale bestuur een *sedentaire diensten* een *actieve dienst* in. In de *actieve dienst* velddienst verzamelden

---

26 DE REU P., De Geschiedenis, p. 122-123.

27 Voor een overzicht van alle algemene perequaties sinds 1860, zie: DE REU P., De Geschiedenis, p. 208-210.

28 DE REU P., De Geschiedenis, p. 114-117.

de ambtenaren alle veranderingen: dit was het landmeterkantoor van Hasselt (ook wel "kadasterkantoor" genoemd). De landmeters van Hasselt stuurden deze informatie op naar de *sedentaire dienst* provinciaal niveau: de gewestelijke directie Limburg te Hasselt, waar alle informatie werd samengebracht om te dienen als basis voor de onroerende belastingen. Vanaf 1 april 1845 was het kadasterkantoor van Hasselt officieel werkzaam en stond een landmeter aan het hoofd van de opmetingen en schattingen. De gemeenten die deel uitmaakten van het ambtsgebied van het kadasterkantoor waren: Berbroek, Diepenbeek, Donk, Genk, Halen, Hasselt, Herk-de-Stad, Kermt, Kuringen, Linkhout, Schulen, Sint-Lambrechts-Herk, Spalbeek, Stevoort, Wijer, Zelem en Zonhoven. Het ambtsgebied wijzigde echter heel regelmatig. In 1860 bijvoorbeeld waren al heel wat van deze gemeenten opgenomen in het ambtsgebied van het nieuw opgerichte kadasterkantoor van Herk-de-Stad. Net voor de Eerste Wereldoorlog splitste het kantoor in Hasselt I en Hasselt II. Na een territoriale reorganisatie na de Tweede Wereldoorlog ontstond het derde controlekantoor van Hasselt met als ambtsgebied de buurgemeenten ten noordoosten van Hasselt. Een exhaustief overzicht van de vele wijzigingen in de samenstelling van het ambtsgebied van Hasselt III zou ons te ver leiden.

²⁹Het is daarenboven weinig relevant, omdat deze wijzigingen geen belemmering vormen voor de (geschiedenis van de) archiefvorming: de kadastrale informatie wordt sinds het begin steeds per gemeente bijgehouden, zodat bij een eventuele verplaatsing van een gemeente van het ene naar het andere ambtsgebied de kadastrale documenten eenvoudigweg mee verhuizen. Het is daarom belangrijk om de samenstelling van het ambtsgebied op het moment van de overdracht van het kadasterarchief naar het Rijksarchief te kennen. In 2010 werd het ressort van het controlekantoor van Hasselt III gevormd door de gemeenten Halen, Herk-de-Stad en Lummen. ³⁰

Het was een controleur van de gewestelijke directie (van de directe belastingen) die toezicht hield op de landmeter- en kadastrale werken. Hij werkte vanuit de *sedentaire dienst* in Hasselt. Zijn controlegebied viel met andere woorden gelijk met de provincie Limburg. Tijdens het interbellum veranderde de organisatie: per provincie kwamen er meerdere controlekantoren, elk met hun eigen controlegebied. Met andere woorden: de kadastercontrole verhuisde geleidelijk-aan van de *sedentaire* naar de *actieve dienst*. Dit tijdstip is geenszins toevallig: de kadastrale archieven waren sinds de Eerste Wereldoorlog erg verwaarloosd. De kadastrale informatie strookte op vele plaatsen amper nog met de onroerende realiteit. Ondertussen ontplooidde het hoofdbestuur zich tot een meer technische dienst en werd het een zelfstandige administratie bij KB van 8 september 1930, met grotere autonomie tegenover de fiscus. In Limburg, net zoals in de andere provincies,

29 De kadasterkantoren of controlekantoren zijn strikt genomen buitendiensten van de administratie van het kadaster en niet van de belastingadministratie. Ze behoren daarom niet tot de kern van de fiscus. Het is niet verwonderlijk dat de territoriale indeling van de ambtsgebieden niet op het legaliteitsbeginsel steunt: de aanpassingen van ambtsgebieden hoeven niet noodzakelijk worden bekendgemaakt in officiële wetteksten in het Belgisch Staatsblad. De indeling van de ambtsgebieden is op een zeer pragmatische leest geschoeid: het aantal gemeenten dat een landmeter kon verwerken.

30 BS, 17 juni 2008, p. 30721-30722: beslissing van 7 mei 2008 van de Voorzitter van het Directiecomité van de FOD Financiën houdende reorganisatie van de dienstomschrijvingen van de diensten voor "Mutaties en Schattingen" van de Administratie van het Kadaster.

krompen de controlegebieden en steeg het aantal controlekantoren. Na de Tweede Wereldoorlog telde de Hasseltse directie een tiental kantoren met een controleur aan het hoofd. Met enkele technische werkprocessen greep de wetgever verder in de inrichting van de kantoren in.³¹ De grootste aanpassing kwam er in 1969, toen de controlegebieden de kadasterkantoren opslochten.³² Het controlekantoor van Hasselt III verving met name het kadasterkantoor van Hasselt III en nam de landmeterstaken over, zodat de controles van dan af verbonden waren met de kadastrale werkzaamheden.³³ Op deze manier kregen de controleurs ook een meer actieve rol toebedeeld in de velddienst van het kadaster. Het controlekantoor van Hasselt III is nu belast met de taken die voorheen door zowel landmeting als controle werden uitgeoefend.

ARCHIEF

GESCHIEDENIS

De documenten uit 1844 die de basis van de kadastrale inventaris van het vastgoed in de regio Hasselt III vormen, worden "oorspronkelijke" basisdocumenten genoemd. Alle aanvullingen tot heden werden in afzonderlijke registers opgetekend: de "bijgevoegde" basisdocumenten.³⁴ De basisdocumenten worden bijgehouden per gemeente, en dat is niet alleen een grote troef voor het onderzoek. De kaarten, leggers en tafels konden sinds 1844 samen worden bewaard in het lokale landmeterkantoor. Bij veranderingen van het ambtsgebied verhuisden de basisdocumenten eenvoudigweg mee. Tot 1969 beheerde het kadasterkantoor van Hasselt III de archiefreeksen; tussen 1969 en 2009 was dat de kadastercontrole van Hasselt III.

VERWERVING

Het kadaster maakt deel uit van de Algemene Administratie van de Patrimonium-documentatie, binnen de Federale Overheidsdienst Financiën - het vroegere ministerie van Financiën. Het kadasterarchief is met andere woorden onderworpen aan de archiefwet van 1955, met recente aanvulling van 6 mei 2009. De archiefwet verplicht de overheidsdiensten om voortaan documenten

---

31 De kadasteradministratie maakte bijvoorbeeld vanaf 1955 een wezenlijk onderscheid tussen controlekantoren voor mutaties en geschillen (de landmeting van de percelen) en de kantoren voor de taxatiecontrole (de waardeschatting van de percelen). Dit verschil verwaterde echter en sinds 1969 was hiervan geen sprake meer.

32 VERHELST J., De controle van het Kadaster, p. 377.

33 DE REU P., De Geschiedenis, p. 248, en DEKIEN C. en DE RYNCK F., Atlas van de bestuurlijke gebieds-indelingen in Vlaanderen. De binnenkant van het openbaar bestuur, Leuven, 1991, p. 64-65: MB van 10 oktober 1978. Volgens de belangrijkheid en hoeveelheid van de werkzaamheden werden de kantoren onderverdeeld in controles A (onder leiding van een hoofdcontroleur) en controles B (met een controleur (B) of adjunct-controleur aan het hoofd), elk met eventuele bijkantoren wanneer de kantoren een te groot gebied bestreken. Eind twintigste eeuw verdween ook dit onderscheid tussen A-kantoren en B-kantoren, als gevolg van een reorganisatie op centraal niveau.

34 Enkel de kadastrale legger - uitgaande van de eigendomstitels - maakt de brug en combineert het statische "oorspronkelijke" en het dynamische "bijgevoegde" werkproces.

ouder dan 30 jaar in goede, geordende en toegankelijke staat over te brengen naar het Rijksarchief.³⁵ Desondanks is dat voor het Kadaster nooit systematisch gebeurd: voor de administratie blijkt het administratief nut van het archief nog te groot.

In 2009 opperden de kadastercontroles van Limburg het voorstel om de kadastrale basisdocumenten aan het Rijksarchief te Hasselt in bewaring te geven. Dit was voor het Rijksarchief een unieke kans om de bronnen voor de kadastrale geschiedenis van de hele provincie te herbergen.

---

35 Een interessante blik achter de schermen biedt PRENEEL M., *Op de grens van het archiefperceel*, p. 294-297.

Inhoud en structuur

INHOUD

De zogenaamde basisdocumenten vormen de hoofdmoot van de archiefvorming van de kadastercontrole. De documenten, uit de periode 1844-1978, worden met een nummer benoemd. Deze archiefreeksen worden steeds per gemeente bijgehouden. Van bij de oprichting van het kadaster werden "oorspronkelijke" en "bijgevoegde" basisdocumenten aangemaakt. De "oorspronkelijke" uit 1844 bleven namelijk ongewijzigd om het beginpunt van het kadaster te markeren; de "bijgevoegde" vormen hierop aanvullingen. Er wordt hiervoor overigens niet per jaar een nieuw register of document begonnen, maar de kadasterambtenaren maken aanvullingen in de bestaande "bijgevoegde" documenten. Wanneer deze vol geraken of te onduidelijk worden, maakt men een nieuw plan, legger of tafel aan.

Aan de hand van enkele cartografische basisdocumenten worden de onroerende bezittingen in de hele gemeente in kaart gebracht. Het Kadaster verdeelde elke gemeente vanaf 1834 - in Limburg en Luxemburg vanaf 1844 - in secties, waarbinnen elk perceel een eigen perceelnummer kreeg. Op het verzamelplan zijn de gemeentegrenzen en de indeling van die gemeente in secties te zien. Het kadastrale perceelplan is meer gedetailleerd: hierop is een (deel van een) sectie getekend met alle percelen (oorspronkelijke reeks 201 en bijgevoegde reeks 202). De historische verzamelplannen en perceelplannen worden nog door de Hasseltse directie bewaard.

De meeste kadastrale documenten zijn echter beschrijvend. Elk perceelnummer is beschreven in de oorspronkelijke aanwijzende tafel (reeks 208). De aanpassingen staan in de bijgevoegde aanwijzende tafel (reeks 209). Maar het is de kadastrale legger (reeks 12, die vanaf 1853 212 genoemd wordt en vanaf 1968 212PM-N en 212 AM-N) die het sleuteldocument van de administratie vormt. Eenvoudig voorgesteld: het is een register dat per eigenaar alle eigendommen/perceelnummers weergeeft die hij in één gemeente bezit. De legger overstijgt de oorspronkelijke kadasterfase, want de boekdelen uit 1834/1844 werden steeds verder aangevuld. Het toont met andere woorden niet de situatie op één moment, maar laat het verloop in de tijd zien (met de aankopen en verkopen). Voor alle namen die in de legger voorkomen is er een fiche of een register voorzien, eventueel ingebonden bij de kadastrale legger. Dit wordt de alfabetische tafel (reeks 13, die vanaf 1853 213 genoemd wordt, of reeks 215) genoemd.

Taal en schrift van de documenten

De stukken zijn opgesteld in het Nederlands en - voornamelijk de negentiende-eeuwse archiefdocumenten - in het Frans.

SELECTIES EN VERNIETIGINGEN

Er werden na overdracht van het archief naar het Rijksarchief geen stukken geselecteerd of vernietigd.

TOEKOMSTIGE AANGROEI/AANVULLINGEN

In 2009 keurde de Algemene Directie van de dienst Patrimoniumdocumentatie een instructie - inclusief selectielijst - goed voor de archieven van het Kadaster. De instructie kwam tot stand in nauwe samenwerking met het Rijksarchief. Het is de bedoeling dat de gewestelijke directies en de antennes voortaan systematisch archief overdragen aan het Rijksarchief. In een eerste fase zullen de pre-kadastrale documenten, de bijgevoegde plannen en perequatie-dossiers worden overgedragen, in een tweede fase de mutatiedossiers en de gedigitaliseerde oorspronkelijke plannen. De directies van Aarlen en Hasselt beten in 2009 de spits af. Het Rijksarchief te Hasselt kon de dossiers van afpaling van Limburgse gemeenten verwerven. Voorlopig zijn er geen concrete plannen om kadastraal archief van de gewestelijke directie over te brengen naar het Rijksarchief.

ORDENING

Het archief van het derde controlekantoor van het kadaster Hasselt bevat - volgens de terminologie van Zoete - slechts enkele "kadastrale basisdocumenten". Deze documenten zijn geografisch geordend:

I. HALEN

- A. Halen (Halen 1)
- B. Loksbergen (Halen 2)
- C. Zelem (Halen 3)

II. HERK-DE-STAD

- A. Berbroek (Herk-de-Stad 4)
- B. Donk (Herk-de-Stad 2)
- C. Herk-de-Stad (Herk-de-Stad 1)
- D. Schulen (Herk-de-Stad 3)

III. LUMMEN

- A. Linkhout (Lummen 3)
- B. Lummen (Lummen 1)
- C. Lummen (Lummen 2)
- D. Meldert (Lummen 4)

In de drie hoofdstukken wordt per gemeente een indeling per kadastrale afdeling gemaakt. Deze afdelingen mogen niet met de kadastrale secties verward worden: de afdeling is de basis waarop de kadastrale legger werd opgemaakt. ³⁶In principe komt alle informatie van één gemeente in één kadastrale legger terecht; indien een gemeente te groot is, wordt een pragmatische verdeling in kadastrale afdelingen gemaakt.

---

36 ZOETE A., De documenten in omloop bij het Belgisch Kadaster (1835-1975) (Miscellanea Archivistica 21), Brussel, 1979, p. 2.

Beschrijving van de series en archiefbestanddelen

I. HALEN

A. HALEN (HALEN 1)

1 - 7 KADASTRALE LEGGERS EN TAFELS OP DE KADASTRALE
LEGGERS (12 EN 13, 212 EN 213), ARTIKELNUMMERS 1-2012.

1	Artikelnummers 1-259.	1 deel
2	Artikelnummers 260-570.	1 deel
3	Artikelnummers 571-844.	1 deel
4	Artikelnummers 845-1097.	1 deel
5	Artikelnummers 1098-1395.	1 deel
6	Artikelnummers 1396-1740.	1 deel
7	Artikelnummers 1741-2012.	1 deel
8	8 - 13 KADASTRALE LEGGERS (212 A, B, C), ARTIKELNUMMERS 122- 3895. Artikelnummers 122-1822.	1 omslag
9	Artikelnummers 1823-2300.	1 omslag
10	Artikelnummers 2307-2749.	1 omslag
11	Artikelnummers 2750-3200.	1 omslag
12	Artikelnummers 3201-3600.	1 omslag

13	Artikelnummers 3601-3895.	1 omslag
14	14 - 18 KADASTRALE LEGGERS (212 PM-N), ARTIKELNUMMERS 122-4114. Artikelnummers 122-2145.	1 omslag
15	Artikelnummers 2150-2846.	1 omslag
16	Artikelnummers 2850-3397.	1 omslag
17	Artikelnummers 3403-3799.	1 omslag
18	Artikelnummers 3800-4114.	1 omslag
19	"Oorspronkelijke aanwijzende tabel" (208).	1 deel
20	20 - 22 "GEMECHANISEERDE BIJGEVOEGDE AANWIJZENDE TABEL" (209 L). 1972-1978. 1972-1976.	1 omslag
21	1977.	1 omslag
22	1978.	1 omslag
<i>B. LOKSBERGEN (HALEN 2)</i>		
23	23 - 24 KADASTRALE LEGGERS EN TAFELS OP DE KADASTRALE LEGGERS (12 EN 13, 212 EN 213), ARTIKELNUMMERS 291-661. Artikelnummers 291-472.	1 deel
24	Artikelnummers 643-661.	1 deel

25	25 - 27 KADASTRALE LEGGERS (212 A, B, C), ARTIKELNUMMERS 6-1464. Artikelnummers 6-849.	1 omslag
26	Artikelnummers 850-1250.	1 omslag
27	Artikelnummers 1251-1464.	1 omslag
28	28 - 29 KADASTRALE LEGGERS (212 PM-N), ARTIKELNUMMERS 11-1566. Artikelnummers 11-1095.	1 omslag
29	Artikelnummers 1100-1566.	1 omslag
30	"Aanvullende aanwijzende tabel" (209).	1 omslag
31	31 - 32 "GEMECHANISEERDE BIJGEVOEGDE AANWIJZENDE TABEL" (209 L). 1972-1978. 1972-1977.	1 omslag
32	1978.	1 omslag
<i>C. ZELEM (HALEN 3)</i>		
33	33 - 37 KADASTRALE LEGGERS EN TAFELS OP DE KADASTRALE LEGGERS (12 EN 13, 212 EN 213), ARTIKELNUMMERS 1-835. Artikelnummers 1-252.	1 deel
34	Artikelnummers 253-367	1 deel
35	Artikelnummers 368-526.	1 deel
36	Artikelnummers 527-726.	

---

		1 deel
37	Artikelnummers 727-835.	1 deel
38	38 - 41 KADASTRALE LEGGERS (212 PM-N), ARTIKELNUMMERS 58-2108. Artikelnummers 58-1047.	1 omslag
39	Artikelnummers 1051-1400.	1 omslag
40	Artikelnummers 1403-1750.	1 omslag
41	Artikelnummers 1751-2108.	1 omslag
42	"Staat der eigendomsovergangen mutatiestaten" (223). 1847-1856.	1 omslag
43	"Oorspronkelijke aanwijzende tabel" (208).	1 deel
44	"Aanvullende aanwijzende tabel" (209).	1 omslag
45	45 - 46 "GEMECHANISEERDE BIJGEVOEGDE AANWIJZENDE TABEL" (209 L). 1970-1978. 1970-1977.	1 omslag
46	1978.	1 omslag

II. HERK-DE-STAD

A. *BERBROEK (HERK-DE-STAD 4)*

- 47 Kadastrale leggers en tafels op de kadastrale leggers (12 en 13, 212 en 213), artikelnummers 232-337. 1 deel
- 48 48 - 50 KADASTRALE LEGGERS (212 PM-N), ARTIKELNUMMERS 5-963. Artikelnummers 5-499. 1 omslag
- 49 Artikelnummers 500-749. 1 omslag
- 50 Artikelnummers 750-963. 1 omslag
- 51 51 - 52 "GEMECHANISEERDE BIJGEVOEGDE AANWIJZENDE TABEL" (209 L). 1972-1978. 1972-1977. 1 omslag
- 52 1978. 1 omslag
- B. *DONK (HERK-DE-STAD 2)*
- 53 53 - 54 KADASTRALE LEGGERS (212 A, B, C), ARTIKELNUMMERS 7-1154. Artikelnummers 7-800. 1 omslag
- 54 Artikelnummers 801-1154. 1 omslag
- 55 55 - 58 KADASTRALE LEGGERS (212 PM-N), ARTIKELNUMMERS 32-1314. Artikelnummers 32-749. 1 omslag
- 56 Artikelnummers 750-998. 1 omslag

57	Artikelnummers 1001-1199.	1 omslag
58	Artikelnummers 1200-1314.	1 omslag
59	59 - 60 "GEMECHANISEERDE BIJGEVOEGDE AANWIJZENDE TABEL" (209 L). 1971-1978. 1971-1977.	1 omslag
60	1978.	1 omslag
<i>C. HERK-DE-STAD (HERK-DE-STAD 1)</i>		
61	61 - 68 KADASTRALE LEGGERS EN TAFELS OP DE KADASTRALE LEGGERS (12 EN 13, 212 EN 213), ARTIKELNUMMERS 1-2120. Artikelnummers 1-266.	1 deel
62	Artikelnummers 267-565.	1 deel
63	Artikelnummers 566-830.	1 deel
64	Artikelnummers 831-1154.	1 deel
65	Artikelnummers 1155-1499.	1 deel
66	Artikelnummers 1499-1839.	1 deel
67	Artikelnummers 1840-2120.	1 deel
68	Alfabetische tafel op de kadastrale leggers (213).	1 deel

69	69 - 76 KADASTRALE LEGGERS (212 A, B, C), ARTIKELNUMMERS 7-4418. Artikelnummers 7-1849.	1 omslag
70	Artikelnummers 1851-2282.	1 omslag
71	Artikelnummers 2283-2500.	1 omslag
72	Artikelnummers 2501-2950.	1 omslag
73	Artikelnummers 2951-3300.	1 omslag
74	Artikelnummers 3301-3600.	1 omslag
75	Artikelnummers 3601-4000.	1 omslag
76	Artikelnummers 4001-4418.	1 omslag
77	77 - 82 KADASTRALE LEGGERS (212 PM-N), ARTIKELNUMMERS 121-4821. Artikelnummers 121-2399.	1 omslag
78	Artikelnummers 2402-3149.	1 omslag
79	Artikelnummers 3151-3748.	1 omslag
80	Artikelnummers 3752-4115.	1 omslag
81	Artikelnummers 4416-4439.	1 omslag
82	Artikelnummers 4440-4821.	1 omslag

83	"Oorspronkelijke aanwijzende tabel" (208).	1 deel
84	"Aanvullende aanwijzende tabel" (209).	1 omslag
85	85 - 87 "GEMECHANISEERDE BIJGEVOEGDE AANWIJZENDE TABEL" (209 L). 1972-1978. 1972-1975.	1 omslag
86	1976-1977.	1 omslag
87	1978.	1 omslag
<i>D. SCHULEN (HERK-DE-STAD 3)</i>		
88	88 - 92 KADASTRALE LEGGERS EN TAFELS OP DE KADASTRALE LEGGERS (12 EN 13, 212 EN 213), ARTIKELNUMMERS 1-1242. Artikelnummers 1-196.	1 deel
89	Artikelnummers 427-613.	1 deel
90	Artikelnummers 614-848.	1 deel
91	Artikelnummers 849-1087.	1 deel
92	Artikelnummers 1088-1242.	1 deel
93	93 - 96 KADASTRALE LEGGERS (212 A, B, C), ARTIKELNUMMERS 1- 2325. Artikelnummers 1-1299.	1 omslag
94	Artikelnummers 1300-1750.	1 omslag
95	Artikelnummers 1751-2150.	

---

		1 omslag
96	Artikelnummers 2151-2325.	1 omslag
97	97 - 100 KADASTRALE LEGGERS (212 PM-N), ARTIKELNUMMERS 7-2591. Artikelnummers 7-1395.	1 omslag
98	Artikelnummers 1406-1850.	1 omslag
99	Artikelnummers 1851-2198.	1 omslag
100	Artikelnummers 2200-2591.	1 omslag
101	"Oorspronkelijke aanwijzende tabel" (208).	1 deel
102	102 - 104 "GEMECHANISEERDE BIJGEVOEGDE AANWIJZENDE TABEL" (209 L). 1970-1978. 1970-1975.	1 omslag
103	1976-1977.	1 omslag
104	1978.	1 omslag

III. LUMMEN

A. LINKHOUT (LUMMEN 3)

105 - 109 KADASTRALE LEGGERS EN TAFELS OP DE KADASTRALE
LEGGERS (12 EN 13, 212 EN 213), ARTIKELNUMMERS 1-840.

105	Artikelnummers 1-244.	1 deel
106	Artikelnummers 245-358.	1 deel
107	Artikelnummers 360-521	1 deel
108	Artikelnummers 522-674.	1 deel
109	Artikelnummers 675-840	1 deel
110 - 112 KADASTRALE LEGGERS (212 A, B, C), ARTIKELNUMMERS 1-1587.		
110	Artikelnummers 1-1051.	1 omslag
111	Artikelnummers 1052-1349.	1 omslag
112	Artikelnummers 1350-1587.	1 omslag
113 - 115 KADASTRALE LEGGERS (212 PM-N), ARTIKELNUMMERS 26-1756.		
113	Artikelnummers 26-1099.	1 omslag
114	Artikelnummers 1101-1450.	1 omslag
115	Artikelnummers 1451-1756.	1 omslag
116	"Oorspronkelijke aanwijzende tabel" (208).	1 deel

117	117 - 118 "GEMECHANISEERDE BIJGEVOEGDE AANWIJZENDE TABEL" (209 L). 1972-1976, 1978. 1972-1976.	1 omslag
118	1978.	1 omslag
<i>B. LUMMEN (LUMMEN 1)</i>		
119	119 - 130 KADASTRALE LEGGERS EN TAFELS OP DE KADASTRALE LEGGERS (12 EN 13, 212 EN 213), ARTIKELNUMMERS 1-2946. Artikelnummers 1-281.	1 deel
120	Artikelnummers 196-426.	1 deel
121	Artikelnummers 282-620.	1 deel
122	Artikelnummers 621-966.	1 deel
123	Artikelnummers 967-1297.	1 deel
124	Artikelnummers 1298-1622.	1 deel
125	Artikelnummers 1623-1892.	1 deel
126	Artikelnummers 1893-2107.	1 deel
127	Artikelnummers 2108-2326.	1 deel
128	Artikelnummers 2327-2465.	1 deel
129	Artikelnummers 2616-2927.	1 deel

130	Artikelnummers 2928-2946.	1 deel
131	131 - 141 KADASTRALE LEGGERS (212 A, B, C), ARTIKELNUMMERS 2-6253. Artikelnummers 2-2206.	1 omslag
132	Artikelnummers 2207-2799.	1 omslag
133	Artikelnummers 2801-3200.	1 omslag
134	Artikelnummers 3201-3599.	1 omslag
135	Artikelnummers 3600-3999.	1 omslag
136	Artikelnummers 4000-4399.	1 omslag
137	Artikelnummers 4400-4800.	1 omslag
138	Artikelnummers 4801-5200.	1 omslag
139	Artikelnummers 5201-5599.	1 omslag
140	Artikelnummers 5600-5999.	1 omslag
141	Artikelnummers 6000-6253.	1 omslag
142	142 - 146 KADASTRALE LEGGERS (212 PM-N), ARTIKELNUMMERS 56-6613. Artikelnummers 56-3347.	1 omslag
143	Artikelnummers 3356-4346.	1 omslag

144	Artikelnummers 4351-5399.	1 omslag
145	Artikelnummers 5402-6249.	1 omslag
146	Artikelnummers 6250-6613.	1 omslag
147	"Oorspronkelijke aanwijzende tabel" (208).	1 deel
148	"Aanvullende aanwijzende tabel" (209).	1 omslag
149	149 - 152 "GEMECHANISEERDE BIJGEVOEGDE AANWIJZENDE TABEL" (209 L). 1972-1978. 1972-1973.	1 omslag
150	1974-1976.	1 omslag
151	1977.	1 omslag
152	1978.	1 omslag
<i>C. LUMMEN (LUMMEN 2)</i>		
153	153 - 156 KADASTRALE LEGGERS (212 PM-N), ARTIKELNUMMERS 55-6618. Artikelnummers 55-3996.	1 omslag
154	Artikelnummers 4001-5296.	1 omslag
155	Artikelnummers 5301-6288.	1 omslag
156	Artikelnummers 6289-6618.	1 omslag

157	157 - 159 "GEMECHANISEERDE BIJGEVOEGDE AANWIJZENDE TABEL" (209 L). 1972-1978. 1972-1975.	1 omslag
158	1976-1977.	1 omslag
159	1978.	1 omslag
<i>D. MELDERT (LUMMEN 4)</i>		
160	160 - 164 KADASTRALE LEGGERS EN TAFELS OP DE KADASTRALE LEGGERS (12 EN 13, 212 EN 213), ARTIKELNUMMERS 1-889. Artikelnummers 1-279	1 omslag
161	Artikelnummers 280-455.	1 omslag
162	Artikelnummers 456-603.	1 omslag
163	Artikelnummers 604-813.	1 omslag
164	Artikelnummers 814-889.	1 omslag
165	165 - 167 KADASTRALE LEGGERS (212 A, B, C), ARTIKELNUMMERS 16-1722. Artikelnummers 16-950.	1 omslag
166	Artikelnummers 951-1300.	1 omslag
167	Artikelnummers 1301-1722.	1 omslag
168	168 - 170 KADASTRALE LEGGERS (212 PM-N), ARTIKELNUMMERS 16-1898. Artikelnummers 16-1196.	

---

		1 omslag
169	Artikelnummers 1201-1599.	1 omslag
170	Artikelnummers 1603-1898.	1 omslag
171	"Oorspronkelijke aanwijzende tabel" (208).	1 deel
172	172 - 174 "GEMECHANISEERDE BIJGEVOEGDE AANWIJZENDE TABEL" (209 L). 1971-1978. 1971-1975.	1 omslag
173	1976-1977.	1 omslag
174	1978.	1 omslag
175	"Aanvullende aanwijzende tabel" (209).	1 omslag